4. EGYÉNI ÉS KÖZÖSSÉGI DÖNTÉSHELYZETEK 19-20. SZÁZADI DRÁMÁKBAN NY. V. GOGOL: A REVIZOR (1836); H. IBSEN: A NÉP ELLENSÉGE / A NÉPGYŰLÖLŐ (1882); B. BRECHT: A SZECSUÁNI JÓLÉLEK / JÓ EMBERT KERESÜNK (1940/1942); F. DÜRRENMATT: AZ ÖREG HÖLGY LÁTOGATÁSA (1956) CÍMŰ DARABJAI ALAPJÁN

4.1. A DRÁMA MŰNEM JELLEGZETESSÉGEI

BÉCSY Tamás: A drámamodellek és a mai dráma. Bp.; Pécs, 2001. 429 p. (Dialóg Campus szakkönyvek)

BENTLEY, Eric: A dráma élete. 2. jav. kiad. Pécs, 2005. 289 p. (Theatrum mundi)

BENEDEK Marcell: A szimbolista dráma. Ibsen. In: B. M.: Irodalmi Hármaskönyv. Vers, dráma, regény. Bp., 1996. 194-197. p.

BÍRÓ Béla: Drámaelmélet. Kolozsvár, 2004. 182 p.

HEGEDÜS Géza: Dráma. In: H. G.: A szépirodalom műfajai. Bp., 1993. 91-134. p.

SZONDI, Peter: A modern dráma elmélete. Bp., 2002. 177 p. (Osiris tankönyvek)

4.2. GOGOL ÉLETE ÉS ALKOTÓI MUNKÁSSÁGA

BAKCSI György: Gogol harca az orosz komédiáért. In: Gogol, Nyikolaj Vasziljevics: Magatokon röhögtök! A revizor. A közönség szétoszlása. Kimaradt jelentek. Levelek. A revizor megoldása. Bp., 1984. 273-288. p.

BELIJ, Andrej: Gogol mestersége. In: Bevezetés a XIX. századi orosz irodalom történetébe. Szerk.: Kroó Katalin. Bp., 2006. 216-238. p.

DUKKON Ágnes: Gogol. In: Az orosz irodalom története a kezdetektől 1940-ig. Szerk. Zöldhelyi Zsuzsa. Bp., 1997. 110-116. p.

MOLNÁR Angelika: Dolgok, nevek, jelölők Goncsarov Gogol-olvasatában. In: Filológiai Közlöny, 2009. 3-4. sz. 195-223. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/FilologiaiKozlony_2009/?pg=200&layout=s

MOLNÁR Angelika: Ny. V. Gogol és az orosz irodalom. Kilencedik Nemzetközi Gogol-konferencia. Moszkva, 2009. április 1-5. In: Filológiai Közlöny, 2009. 3-4. sz. 284-289. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/FilologiaiKozlony_2009/?pg=289&layout=s

4.2.1. GOGOL: A REVIZOR (1836)

FEJÉR Ádám: Hogyan űzi el az igazság az ösztönlétnek az ész által megtűrt patkányait? In: F. Á.: Gogol és a polgárosodás gúnyrajza. Szeged, 1998. 186-213. p. (JATE kultúrtörténeti stúdiumok)

KOLTA Ferenc: Gogol: A revizor. In: Házi olvasmányok elemzése. Bp., 1997. 51-58. p.

KOTT, Jan: A komédia házai – a rettegés háza. Esszé A revizorról. In: Színház, 1990. 4. sz. 32-40. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/Szinhaz1968_1990/?pg=155&layout=s&query=Jan+Kott

KOTT, Jan: A revizor avagy a komédia szerzője. In: K., J.: A lehetetlen színház vége. Esszék. Bp., 1997. 220-239. p.

MEREZSKOVSZKIJ, Dmitrij Szergejevics: Gogol és az ördög. Bp., 1995. 5-58. p.

NÁDRA Valéria: Gogol: A revizor. In: Száz híres színdarab. Szerk. és a szöveget gond. Koltai Tamás, Takács István. 1. köt. Bp., 1989. 265-272. p.

SÁNDOR L. István: Szerepek börtönében. In: Ellenfény, 2011. 7. sz. 26-28. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenfeny_2011/?pg=247&layout=s

UGRAI István: Az ember a fővárosból. Nyikolaj Gogol: A revizor. In: Színház, 2010. 2. sz. 26-28. p.
https://epa.oszk.hu/03000/03040/00544/pdf/EPA03040_szinhaz_2010_02_26-28.pdf

ZAPPE László: Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A revizor. In: 77 híres dráma. Bp., 1996. 175-179. p.

4.3. IBSEN ÉLETE ÉS ALKOTÓI MUNKÁSSÁGA

2006 Henrik Ibsen Emlékév. Ibsen halálának 100. évfordulója 2006. május 23-án lesz. In: Litera, 2006.
https://litera.hu/hirek/2006-henrik-ibsen-emlekev.html

ASZTALOS Veronka Örsike: Egy sokk megszelídítése. Ibsen korai magyar recepciója. In: Irodalomismeret, 2019. 2. sz. 82-88. p.
https://www.irodalomismeret.hu/files/2019_2/asztalos_veronka_orsike.pdf

ASZTALOS Veronka Örsike: A norvég nemzeti karakterológia Bjornstjerne Bjornson és Henrik Ibsen magyar befogadástörténetében. In: Korunk, 2021. 4. sz. 41-48. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/Korunk_2021/?pg=438&layout=s

ENYEDI Sándor: Ibsen drámái magyar színpadokon. A társadalom támaszaitól Hedda Gablerig. 1879-2013. Bp., 2014. 232 p.

Henrik Ibsen. 1828-1906. In: Literatura.hu
https://www.literatura.hu/irodalom/szerzok/real/ibsen.html

Ibsen, Henrik. Digitalizált művek. In: Digitális Irodalmi Akadémia
https://dia.hu/vilagirodalom/ibsen-henrik

IGNOTUS: A negyvennyolcas Ibsen. In: Nyugat, 1928. 7. sz. 535-537. p.
https://www.epa.oszk.hu/00000/00022/00440/13781.htm

A norvégok bejövetele. 1. Henrik Ibsen. In: Litera, 2019
https://litera.hu/magazin/osszeallitas/a-norvegok-bejovetele-i.html

PÁL József: A skandináv dráma a századforduló körül: Strindberg és Ibsen. In: Világirodalom. Szerk. P. J. 734-739. p.
https://mersz.hu/hivatkozas/virod_sec3_6_8_2_1

SZONDI, Peter: Ibsen. In: Sz., P.: A modern dráma elmélete. Bp., 2002. 25-34. p. (Osiris tankönyvek)

Virtuális Ibsen Központ. In: University of Oslo
https://www.hf.uio.no/is/english/services/virtual-ibsen-centre/

4.3.1. HENRIK IBSEN: A NÉP ELLENSÉGE / A NÉPGYŰLÖLŐ /A HAZAÁRULÓ (1882)

BENKŐ Marianna: Beszámoló: Henrik Ibsen - Arthur Miller – A nép ellensége. Színházi előadás. In: ekultura.hu, 2016.
https://ekultura.hu/2016/11/09/beszamolo-henrik-ibsen-arthur-miller-a-nep-ellensege-szinhazi-eloadas

GABNAI Katalin: Az igazság használói. Ibsen – Miller: A nép ellensége. In: Criticai Lapok, 2008. 6. sz. 4-5 p.
https://criticailapok.hu/archivum/20-2008/35728-2008-6-szam

NÁNAY István: Hétköznapi katarzis. Henrik Ibsen: A nép ellensége. In: Színház, 1996. 2. sz. 27-29. p.
https://szinhaz.net/wp-content/uploads/pdf/1996_02.pdf

A nép ellensége. 1882. In: Virtuális Ibsen Központ
https://www.hf.uio.no/is/english/services/virtual-ibsen-centre/on-ibsen-s-work/fo/

PETRÓ János: Elgurult a pöttyös. A nép ellensége a szegedi Kisszínházban. In: Pannon Tükör, 2016. 6. sz. 116-119. p.
https://epa.oszk.hu/03300/03335/00118/pdf/EPA03335_pannon_tukor_2016_6_116-119.pdf

SZŰCS Mónika – SÁNDOR L. István: Aki egészen egyedül van. Ibsen: A nép ellensége. In: Ellenfény, 2013. 7. sz. 2-6. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/Ellenfeny_2013/?pg=315&layout=s

ZAPPE László: Gyermeteg naivitás. Henrik Ibsen – Arthur Miller: A nép ellensége. In: Színház, 2008. 5. sz. 17-18. p.
https://szinhaz.net/wp-content/uploads/pdf/2008_05.pdf

ZAPPE László: A nép ellensége. Színház a képernyőn. In: Filmkultúra, 1995. 12. sz. 4. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/FilmKultura_1995/?pg=612&layout=s

4.4. BERTOLT BRECHT ÉLETE ÉS ALKOTÓI MUNKÁSSÁGA

BENJAMIN, Walter: Mi az epikus színház? – Tanulmány Brechtről. In: Laokoon.hu
https://laokoon.hu/walter-benjamin-mi-az-epikus-szinhaz-tanulmany-brechtrol/

BENTLEY, Eric: Brecht. In: B., E.: A dráma élete. 2. jav. kiad. Pécs, 2005. 112-117. p. (Theatrum mundi)

BRUSTEIN, Robert: Bertolt Brecht. In: B., R.: A lázadás színháza. A modern dráma útja Ibsentől Genet-ig. 2. köt. Bp., 1982. 5-64. p. (Modern könyvtár)

HALÁSZ Előd: Bertolt Brecht. In: H. E.: A német irodalom története. Bp., 1987. 722-730. p.

HEGEDÜS Géza: Bertolt Brecht (1898-1956). In: Literatura.hu
https://www.literatura.hu/irok/xxszazad/euproza/brecht.htm

HEGEDÜS Géza – KÓNYA Judit: Bertolt Brecht. In: H. G. – K. J.: Kecskeének. Két és fél évezred drámatörténete. Bp., 1999. 258-265. p.

HONTI Katalin: Brecht és a távol-keleti színház. In: Literatura.hu
https://www.literatura.hu/szinhaz/brecht_es_a_tavolkelet.html

KÉKESI KUN Árpád: „A színház nem kártérítési hivatal meg nem élt élményekért". Bertolt Brecht és az epikus/dialektikus színház. In: K. K. B.: A rendezés színháza. Bp., 2007. 168-200 p.
Online hozzáférés az intézményi előfizetéssel (közgyűjtemények, oktatási intézmények) rendelkezők részére.
https://www.szaktars.hu/osiris/view/kekesi-kun-arpad-a-rendezes-szinhaza-2007/?pg=169&layout=s

KIBELBECK Mara: Brecht, aki átírta a színház szabályait. In: Cultura.hu, 2026
https://cultura.hu/kultura/brecht-aki-atirta-a-szinhaz-szabalyait/

KISS Gabriella: Amikor a hiány formát ölt… Gondolatok a hazai Brecht-kánonról és a diákszínjátszás egy elfeledett műfajáról. In: Theatron, 2024. 3. sz. 74-93. p.
https://theatron.hu/theatron_cikkek/amikor-a-hiany-format-olt-gondolatok-a-hazai-brecht-kanonrol-es-a-diakszinjatszas-egy-elfeledett-mufajarol/

KISS Gabriella: Egy vágyott emlékkép nyomában. A magyarországi Brecht-recepció arcai. In: K. G.: A magyar színházi hagyomány nevető arcai. Pillanatfelvételek. Bp., 2011. 161-166. p. (Theatron könyvek)
Online hozzáférés az intézményi előfizetéssel (közgyűjtemények, oktatási intézmények) rendelkezők részére.
https://www.szaktars.hu/balassi/view/kiss-gabriella-a-magyar-szinhazi-hagyomany-neveto-arcai-2011/?pg=162&layout=s

KOVÁCS József István: Brecht az Erdélyi Magyar Színházban. Marosvásárhely, 2025. 49 p.
https://www.uat.ro/fileadmin/user_upload/pdf/Teze_de_doctorat/Kovacs_Jozsef_Istvan/Tezisfuezet.pdf

SZONDI, Peter: Az epikus színház. Brecht. In: Sz. P.: A modern dráma elmélete. Bp., 2002. 121-126. p. (Osiris tankönyvek)
Online hozzáférés az intézményi előfizetéssel (közgyűjtemények, oktatási intézmények) rendelkezők részére.
https://www.szaktars.hu/osiris/view/szondi-peter-a-modern-drama-elmelete-osiris-tankonyvek-2002/?pg=124&layout=s

4.4.1. BERTOLT BRECHT: A SZECSUÁNI JÓLÉLEK / JÓ EMBERT KERESÜNK (1940/1942)

FÁY Miklós: Az isteneknek magyar akcentusuk van. In: Mozgó Világ, 2018. 5. sz. 120-122. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/MozgoVilag_2018_1/?pg=683&layout=s

FEKE György: „Senki sem jó…”. Bertolt Brecht szecsuáni „jó” embere az Örkény Színházban. In: Confessio, 2022. 1. sz. 97-98. p.
https://confessio.reformatus.hu/v/853/
https://confessio.reformatus.hu/v/853/#page2

KISS Gabriella: Lakhatatlan világ. Gellért Endre: Jó embert keresünk, 1957. In: Nemzeti Színháztörténet. 1948-1996. Előadás-rekonstrukciók. Szerk. Jákfalui Magdolna, Kékesi Kun Árpád. Bp., 2022. 80-86. p.
https://real.mtak.hu/148159/1/Arktisz_nemzeti_szinhaztortenet.pdf

SRARK Ferenc: Bertolt Brecht: A szecsuáni jólélek. In: 77 híres dráma. 3. kiad. Bp., 1996. 316-321. p.

URBÁN Balázs: Istenek keleten vagy nyugaton. Bertolt Brecht: A szecsuáni jólélek - Theater und Orchester, Heidelberg. In: Criticai Lapok, 2018. 5-6. sz. 11-12. p.
https://www.criticailapok.hu/archivum/2-uncategorised/39281-istenek-keleten-vagy-nyugaton

URBÁN Balázs: Mozgásban. Bertolt Brecht: A szecsuáni jólélek. Y csoport. In: Criticai Lapok, 2021. 5-6. sz. 16-19. p.
https://www.criticailapok.hu/2-uncategorised/39602-mozg%C3%A1sban

4.5. FRIEDRICH DÜRRENMATT ÉLETE ÉS ALKOTÓI MUNKÁSSÁGA

BALKÁNYI Magdolna: Friedrich Dürrenmatt hazai fogadtatása. In: Helikon, 1984. 2-4. sz. 313-319. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/ro/view/helikon_1984/?pg=324&layout=s

BALKÁNYI Magdolna: Szüzsé és figura – a drámai mozgás és a hős kapcsolata Friedrich Dürrenmatt drámáiban. In: Filológiai Közlöny, 1988. 4. sz. 254-270. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/FilologiaiKozlony_1988/?pg=265&layout=s

FRIED István: Friedrich Dürrenmatt. In: Világirodalom. Szerk. Pál Ferenc. Bp., 2005. 905-906. p.
https://mersz.hu/dokumentum/virod__442/#virod_sec2_8_3_1

Friedrich Dürrenmatt világa. In: Cultura, 2026
https://cultura.hu/kultura/friedrich-durrenmatt-vilaga/

HEGEDÜS Géza: Friedrich Dürrenmatt. 1921-1991. In: H. G.: Világirodalmi arcképcsarnok. 1. köt. Bp., 1994. 421-425. p. https://mek.oszk.hu/01300/01391/html/vilag198.htm

KAPCSÁNDI Katalin: Mítoszok (át)változásai. Mítoszelméletek és Friedrich Dürrenmatt mítoszfelfogása. In: Néző-pontok. Fiatal germanisták tanulmányai. Szerk. Orosz Magdolna. Bp., 2004. 43-69. p. (FISZ könyvek)

MÉSZ Lászlóné: Az író és a természettudomány. Dürrenmatt arcképéhez. In: M. L.: Színterek. Drámaértelmezések. Bp., 1988. 191-217. p. (Műelemzések kiskönyvtára)

UNGVÁRI Tamás: Utószó. A fizikusok írójáról. In: Dürrenmatt: A fizikusok. Ungvári Tamás ford. Bp., 2018. 97-102. p. (Színház az egész)

WALKÓ György: Dürrenmatt avagy az elkerülhetetlen paradoxon. In: Nagyvilág, 1991. 4. sz. 590-592. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/NagyVilag_1991/?pg=603&layout=s

4.5.1. FRIEDRICH DÜRRENMATT: AZ ÖREG HÖLGY LÁTOGATÁSA / A MILLIOMOSNŐ LÁTOGATÁSA (1956)

BERKES Erzsébet: Köznapi közbűntényesek közössége. In: Mozgó Világ, 1996. 8. sz. 112-114. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/MozgoVilag_1996_2/?query=mozg%C3%B3+vil%C3%A1g+1996&pg=249&layout=s

CSÁKY Judit: Van az a pénz. Friedrich Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása – Vígszínház. In:Színház.net, 2020.
https://szinhaz.net/2020/10/20/csaki-judit-van-az-a-penz/

DÖMÖTÖR Adrienne: Nincs vesztenivalója. Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása. In: Kritika, 2008. 3. sz. 35-36. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/MTA_Kritika_2008/?pg=114&layout=s

DÖMÖTÖR Adrienne: Út Európába. Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása. In: Színház, 1995. 12. sz. 9-11. p.
https://szinhaz.net/wp-content/uploads/pdf/1995_12.pdf

GILBERT Edit: Aranyban és pepitában. Friedrich Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása – Vörösmarty Színház, Székesfehérvár. In: Criticai Lapok, 2024. 1-2. sz. 3-4. p.
https://www.criticailapok.hu/archivum/2-uncategorised/39856-aranyban-%C3%A9s-pepit%C3%A1ban

HAUBER Károly: Dürrenmatt a hatalom és a közember viszonyáról. In: H. K.: Az olvasás öröme. Írások az irodalomról. Pápa, 2009. 89-91. p.

KOLTAI Tamás: Háromgarasos színdarab. In: Élet és Irodalom, 1995. 44. sz. 16. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/eletesirodalomirodalmiujsag_1995_2/?pg=427&layout=s

MAGYAR Ferenc: Friedrich Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása (1956). In: M. F.: 20. századi drámák. Műértelmezések. Sopron, 1996. 75-77. p.

SÁNDOR L. István: Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása. In: Kritika, 1996. 1. sz. 41-42. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/MTA_Kritika_1996/?pg=44&layout=s

TARJÁN Tamás: Tisztítható-e a trágyadomb? Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása. Kolozsvári Állami Magyar Színház (a Vígszínházban). In: Revizor, 2015.
https://revizoronline.com/durrenmatt-az-oreg-holgy-latogatasa-kolozsvari-allami-magyar-szinhaz-a-vigszinhazban/

TURI Tímea: Utószó. In: Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása. Tragikus komédia. Kurdi Imre ford. Bp., 2019. 153-154. p. (Színház az egész)

URBÁN Balázs: A mi kis világunk. Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása, Vvegyenszkij: Ivanovék karácsonya. In: Criticai Lapok, 2015. 7-8. sz.
https://criticailapok.hu/fesztivalnaplo/38935-a-mi-kis-vilagunk

VARJAS Endre: Dürrenmatt: Az öreg hölgy látogatása. In: Száz híres színdarab. Szerk. és a szöveget gond. Koltai Tamás, Takács István. 1. köt. Bp., 1989. 516-522. p.

Összeállította:
Nagyváradi Enikő